

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОСУЧАСНЕННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

О.В.ВОЛОШЕНКО

Україна, Черкаси, Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників

Динамічні зміни, які відбуваються у нашому суспільстві в останнє десятиріччя, зумовлюють необхідність нових підходів до еволюційного розвитку системи освіти в Україні. Все це потребує таких змін, які максимально дозволять оптимізувати освітній простір й створити умови для задоволення потреб усіх «споживачів» освітніх послуг.

На наш погляд, одним із найсуттєвіших чинників еволюційного розвитку освіти є процес осучаснення післядипломної педагогічної освіти.

У великому тлумачному словнику поняття «осучаснювати» означає наближати до сучасності; робити щось відповідним духові часу, співзвучним сучасності. [1, с.688] Саме тому з'явилась необхідність виявлення основних ознак і цінностей сучасної дійсності. Якою має бути сучасна освіта? Які освітні потреби є актуальними? Які пріоритети в процесі осучаснення післядипломної педагогічної освіти? Який він, дух часу? Яким має бути педагог, що «співзвучний із духом часу»?

І.С. Якіманська вважає, що освіченість дає не пізнання, а осягнення світу із індивідуальними цінностями, сенсами, значеннями. Без цього - процес пізнання формальний, безособовий, ззовні нав'язаний. Отже, однією із ознак сучасної освіти є осягнення тими, хто навчається змістового наповнення освітнього простору.

В.А. Нікітін зазначає, що останнім часом все чіткіше простежується різноманітність картин світу, які можна віднести до декількох онтологічних фокусів:

- Онтологія природнього.
- Онтологія культурного антропоцентричного.
- Онтологія розумового, раціонального (мислєдіяльності).
- Відмінна ідея Бога або абсолюта – гранична форма організації кожного фокусу.

Таким чином, важливо, щоб в освітньому просторі множинність онтологій приймалась як цінність і ресурс розвитку. Гранична форма освітньої ідеї сьогодні – це формування здатності жити і працювати із декількома онтологічними фокусами (ця здатність передбачає уміння будувати певні «метаонтології»). Отже, осучаснення післядипломної педагогічної освіти пов'язано із розширенням світоглядних орієнтирів педагогів в умовах мультикультурності; багаточисленості самоідентифікацій та самовизначень учасників освітнього простору; «зіткнення картин світу», які визначають основні принципи життєдіяльності людини.

В.А.Нікітін вважає, що головною метафорою сучасної освіти є персональна траєкторія або шлях, а основним змістом має стати мистецтво навігації. Отже, й сьогодні головною фігурою в освіті є Вчитель (досвідчений мандрівник у світах, тьютор, гід, водій) [4, с.14].

Саме тому, однією із основних задач, що постає перед сучасним Учителем є представлення відомих і невідомих світів для розуміння й проектування власного шляху Учня, забезпечення руху, саморуху і фіксації досвіду учасниками освітніх процесів. Все це потребує передбачення у змісті післядипломної педагогічної освіти тих організаційно-методичних форм й методів діяльності, які забезпечать учителю відновлення особистісної цілісності; зміцнення й осучаснення його світоглядних цінностей, уявлень; актуалізують потреби у життєтворчості та саморозвитку. За таких умов, вчитель зможе вести із собою інших.

У сучасному освітньому просторі простежується формування трьох типів культур: освітньої, персональної та комунікативної. Ці типи культур В.А.Нікітін визначає так:

- Освітня – визначає свободу вибору стратегій розвитку.
- Персональна – визначає свободу прикріплення до принципу та його демонстрацію.
- Комунікативна – визначає можливість оголошення й обговорення конфліктів, їх рефлексії навколо загальних проблем на різних рівнях (до глобального включно) й формування розуміння поза культурними й цивілізаційними відмінностями. [4, с.65]

Отже свобода і розуміння є невід'ємними ознаками процесу осучаснення післядипломної педагогічної освіти. Завдання сучасного педагога є забезпечення входження учня в певну культуру.

Побудова логіки післядипломної педагогічної освіти може бути основана на циклі руху людини в освітній сфері, яку В.А. Нікітін представляє таким чином: *учнівство* (мистецтво постановки запитань) – виховання (демонстрація можливого у культурі) – навчання (входження у певну діяльність) – підготовка (передача процедур діяльності) – тренування (закріплення стандарту процедур) – *самовизначення* (рефлексія своїх можливостей і поява нових запитань). [4, с.82] Саме тому навчальні заняття, які передбачені планами курсів підвищення кваліфікації, необхідно організовувати таким чином, щоб:

- Педагогічні працівники вчилися ставити, конкретизувати й уточнювати такі запитання, які дозволять актуалізувати освітні потреби, пошук відповідей на актуальні питання й розвиток учасників освітнього процесу.

- Здійснювалось виховання у процесі пізнання й осягнення під час демонстрації можливого. Під час однієї із зустрічей П.Коельо сказав: «Вчити – означає показати, що це можливо. Вчитися – означає робити це можливим для себе». Отже, однією із ознак осучаснення освіти є зняття особистих обмежень і заборон у процесі досягнення освітніх цілей за рахунок демонстрації різноманітних можливостей на практиці.

- Відбувались підготовка й тренування щодо певних прийомів, технік, процедур діяльності. Оскільки у педагога є потреба формувати й розвивати нові компетенції й тренуватись використовувати їх у процесі життєдіяльності, актуалізується необхідність організації спеціальних практичних занять, спрямованих на формування відповідних компетенцій.

- Створювались умови для самовизначення, само ідентифікації та рефлексії власних можливостей педагогом.

Провідною ідеєю осучаснення освітнього простору є забезпечення принципу балансу. Збалансованість явищ і процесів, які відбуваються в освітньому середовищі дозволяють оздоровити освітнє середовище. Спрямовуючи людину до здоров'язбереження у процесі життєдіяльності, необхідно передбачити *баланс тілесного, емоційного, раціонального, соціального і духовного* особистісних вимірів. Саме тому, навчальні заняття, спрямовані на аналіз і виявлення ресурсів для відновлення балансу в структурі особистості педагога завжди знаходять позитивний резонанс.

У позитивній психотерапії використовується метод аналізу *збалансованості чотирьох сфер життєдіяльності* людини як-то: *тіло, діяльність, контакти і майбутнє*. Найбільше енергії, часу і зусиль переважна більшість педагогів приділяє саме діяльності! Таким чином, через постійну діяльність «як білка у колесі», відбуваються процеси психологічного вигорання та професійної деформації. Чи можливо ефективно діяти, не піклуючись про тіло, майбутнє, не приділяючи достатньої

уваги контактам? Звичайно, ні! Отже, кожна сфера життєдіяльності людини є важливою і потребує гармонізації й відповідної уваги з боку особистості.

Будь-яке оновлення розпочинається зі зміни свідомості, мислення, мислеформ і мислєдіяльності. Саме тому надмірне захоплення будь-якими процесами: дистанційною освітою, пошуком інновацій, впровадженням педагогічних технологій, часто призводить до втрати сенсу самої діяльності через «втрату» людини, задля якої був організований і здійснений відповідний процес.

Саме тому ми вважаємо, що осучаснення є основним викликом післядипломній педагогічній освіті. Гідною відповіддю на цей виклик буде проведення наукових досліджень у таких напрямках:

- Оптимізація співвідношення формальної, неформальної та інформальної освіти у системі післядипломної педагогічної освіти.
- Осучаснення післядипломної педагогічної освіти на стратегічному, системному та індивідуальному рівнях.
- Оптимізації діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти.
- Диверсифікація форм післядипломної педагогічної освіти.
- Осучаснення змісту післядипломної педагогічної освіти.
- Оцінка ефективності і результативності діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укладач і головний редактор В.Т.Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – с.1440с.
2. Волошенко О.В. Навігаційні функції післядипломної педагогічної освіти у контексті професійної самореалізації учителя / Особистість в єдиному освітньому просторі: зб. наукових статей І Міжнародного освітнього форуму/ за ред. К.Л. Крутій.- ч.1- Запоріжжя : ООО «ЛИПС» ЛТД, 2010.- С.60-63.
3. Коробейникова Е.Д. Семь дней которые... / Елена Дмитриевна Коробейникова. - Черкасы, 2008.- 276с.
4. Никитин В.А. Идея образования или содержание образовательной политики / Владимир Африканович Никитин. - К. : Оптима, 2004. - 205с.
5. www.svitosvit.blogspot.com